

Pipe en zijn bromfiets

TITEL: Les petites fugues. **REGIE:** Yves Yersin. **VOORNAAMSTE ROL:** Michel Robin. **THEATERS:** The Movies Amsterdam, De Krabbedans Eindhoven, 't Venster Rotterdam, 't Hoogt Utrecht, Kijkhuis Den Haag.

Voor de tweede achtereenvolgende week komt de belangrijkste première uit de zogeheten alternatieve hoek. Dat is geen stempel van mij, maar een eenvoudig gegeven: Film International brengt *Les petites fugues* uit en hij is te zien in vier filmhuizen. Daarbuiten ook in The Movies, maar dat komt omdat de Zwitserse producent dat wilde en de commerciële bioscoopondernemer Piet Goedings aanvankelijk de film zou kopen, maar hem alsnog „afstond” aan het circuit van Film International. Opnieuw is daarmee de scheiding tussen de commerciële bioscoop en het alternatieve circuit doorbroken.

Deze constatering heeft verder niets te maken met de aard van deze Zwitserse film, die wat aan de lange kant is (twee uur twintig minuten), en nogal origineel, maar voor elk publiek toegankelijk en genietbaar. Wie wat „anders” zoekt zal er net zo veel plezier aan beleven als wie geen moeilijke zit wenst en op de eerste en laatste plaats bezighoudend vertier.

De regisseur, Yves Yersin, heeft volgende week 37 jaar en wordt nog toe alleen een paar documentaires gemaakt. Het scenario is gebaseerd op een ware geschiedenis. Er was eens een landarbeider, die van zijn AOW een brommer kocht en ermee de wijde wereld introk. Toen hij op zekere dag dronken werd aangetroffen, pakte de politie zijn brommer af. De man deed een verzeefde poging tot zelfdoding en overleed alsnog aan de gevolgen daarvan.

Les petites fugues gaat veel verder dan dit krantbericht. In de film koopt de brave boerenknecht Pipe (*Michel Robin*) als gelijk startpunt ook een brommer van zijn pensioen. Het hebben van zo'n technisch wonder, het ontdekken van de mogelijkheden ervan en de veranderingen die erdoor ontstaan zowel in het leven van Pipe als in zijn verhouding met zijn werk en het

Pipe, gelukkig op zijn brommer

leven op de boerderij, lijken voorlopig voldoende voor een leuke film. Er wordt wat al te veel aandacht geschonken aan het geklungel met die brommer, want het eigenlijke verhaal krijgt steeds meer het accent van een algemeen sprookje over de mens die zich, desnoods ten lange leste, bevrijdt uit de tredmolen van zijn bestaan, zichzelf ontdekt, de vrijheid, het Leven.

Met zijn brommer maakt de knecht uitstapjes, leert hij andere mensen kennen en ontdekt hij dat hij bij meer kan en misschien wel altijd meer heeft gewild dan elke dag de stal vegen, een paaltje inslaan en mest ruimen. Vlucht en zelfontwikkeling lopen gelijk op en intussen laat de film niet na de gevolgen op de omgeving van de ontdekkingsreiziger vast te leggen. Want behalve aandacht voor de knecht neemt Yves Yersin ook alle tijd om het leven van de anderen op de boerderij te bekijken. Ook dat maakt de film meer dan alleen een wat uitgewerkt verhaalje over een eigenwijze boerenknecht. Het is ook een portret van een stukje maatschappij, dat zich niet beperkt tot boeren alleen, want ook hier liggen de symbolen voor het opscheppen. Voorbeelden aangeven zijn niet nodig, wie gaat kijken zal ze vanzelf tegen komen. Trouwens, elke nadruk op een bepaald detail doet af aan de andere, die net zo belangrijk zijn. Hoe gemakkelijker ook te volgen, is *Les petites fugues* inhoudelijk te ge-

varieerd om een of ander draadje eruit te trekken.

De film had ermee kunnen eindigen dat de knecht, in een steeds verdere vlucht, van de brommer overgaat op een vliegtuig of van het dorp naar de grote stad en nog veel verder achter de horizon. Op een motorcross, waar hij ook toevallig verzeild raakt, wint Pipe echter een fotocamera en die gaat een nieuw instrument worden voor ontdekking. Net als in het oorspronkelijke verhaal wordt de brommer afgepakt als de knecht eens te veel in het glaasje kijkt, maar dan heeft hij die camera en gaat hij zijn omgeving en zichzelf op de foto vastleggen.

Een omdraaiing van het thema, zou je kunnen zeggen, of een tweede vorm van contrast tussen werkelijkheid en verbeelding. Waren de avonturen, de uitstapjes (*les petites fugues*), een soort vlucht naar nieuwe werelden, de foto's zijn meer gericht op de verhoudingen binnen de werkelijkheid. Maar natuurlijk ook een vertekening. Na de aanvankelijke ontsnapping, waarin de knecht nieuwe kanten van de wereld ontdekt, neemt hij zichzelf op de kiek en bekijkt hij de man die hijzelf is. Ken uzelf, zeiden de Grieken al, en de tegenwoordige Oosterse wijsgeren hebben deze wijsheid weer geactualiseerd. Wat Yves Yersin allemaal wil bedoelen is dus zo oud en zo nieuw als de mensheid. Nog is de film niet af. Aan het eind blijken alle vormen van zoeken en

ontsnappen toch niet tot de grote bevrijding te leiden. Het leven van de knecht en van de boerengemeenschap is wel uit elkaar gerukt en ontworteld, wanneer de stofwolken zijn opgetrokken blijft er echter een nieuwe wereld over, waarin de structuren niet wezenlijk zijn veranderd. Zoals de vervanging van het paard door de tractor geen structuur verandert. De grote vlucht van de knecht op zijn brommer is een uitstapje gebleken. Het avontuur was tijdelijk, de opening naar nieuwe idealen een illusie. Kenmerkend dit detail: jarenlang had Pipe een schilderij van de Matterhorn boven zijn bed hangen, een van de vele symbolen van die gedroomde vrije wereld. Het lukt hem in een helikopter over de top van die berg te vliegen, het ideaal lijfelijk te bereiken, maar de Matterhorn blijkt ook maar een deels bevelde klomp steen.

Misschien beklemtom ik in bovenstaande „uitleg”, die op zich al niet verder gaat dan enkele niet eens haarfijn uitgewerkte lijnen, een beetje te veel de draai die de film uiteindelijk van verandering neemt naar een toch niet zo zonnige slotconclusie. Als film-avontuur om naar te kijken overheerst vooral de vrolijkheid, de fantasie en de droom. Dat is een van de geraffineerde kanten van *Les petites fugues*: je zit een vooral amusante geschiedenis mee te beleven, waarin de bittere trekjes en het kleine leed voornamelijk onder de oppervlakte blijven en pas in hele kleine scheutjes boven komen drijven.

Er is met een vrij grote groep jonge Zwitsers en een budget van zo'n twee miljoen gulden een paar jaar aan de film gesleuteld. Dat is te merken aan de wat onevenwichtige structuur. *Les petites fugues* lijkt te lang, maar ik denk dat hij wat uit zijn voegen is gegroeid en daarna is teruggebracht tot de ruim twee uur, die misschien juist te kort zijn. Het tempo is niet altijd correct. Het is alsof een heel dik boek met een hele lange adem is ingekort door er een paar stukken uit te halen en twee of drie hoofdstukken in een samenvatting te vertellen. Wellicht zit in dat mechanisme de storing die soms optreedt, vooral tijdens de tweede helft.

Maar toch zijn er het laatste jaar weinig films gemaakt die zo zeer de indruk wekken dat je weer eens iets nieuws hebt gezien. En iets heel leuks. PETER VAN BUEREN